

U S T A W A

z dnia .....

o zmianie ustawy o Radzie Ministrów

My, polscy obywatele, potomkowie niestrudzonych obrońców Westerplatte, heroicznymi czynami przestworzy broniących Anglii oraz niezłomnych zdobywców Monte Casino, pomni zbrodni zadanych w trakcie II wojny światowej Polsce i Polakom w wyniku okupacji niemieckiej, pełni determinacji do walki o należną nam sprawiedliwość dziejową, ustanawiamy co następuje:

Art. 1. W ustawie z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. 1996 Nr 106 poz. 492 ze zm.) po art. 10c dodaje się art. 10d w brzmieniu:

„Art. 10d

1. Prezes Rady Ministrów corocznie, 1 września, informuje Sejm i Senat o działaniach podjętych przez Radę Ministrów w celu rozliczenia strat wojennych zadanych Państwu Polskiemu i jego obywatelom w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w toku II wojny światowej, w latach 1939-1945, w tym:
  - 1) informuje o prowadzonej przez Radę Ministrów działalności w obszarze uzyskania od Republiki Federalnej Niemiec należnych Polsce i Polakom odszkodowań z tytułu strat wojennych;
  - 2) przedstawia planowane działania Rady Ministrów w obszarze o którym mowa w pkt 1;
  - 3) przedstawia wnioski oraz rekomendacje dotyczące działań Sejmu i Senatu, które należy podjąć w celu skuteczniejszej realizacji działań o których mowa w pkt. 2.
2. Informacja o której mowa w ust. 1 podawana jest do wiadomości publicznej.”;

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Potrzeba i cel wydania ustawy

Ustawa realizuje prawo obywateli do informacji publicznej gwarantowane przez art. 61 Konstytucji RP. Przepis ten, w ust. 1 stanowi m.in., że: „Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne”. Fundamentem tego prawa jest obowiązek udzielania obywatelom określonych informacji. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że nie chodzi przy tym wyłącznie o dostępność określonych informacji dla odbiorcy, lecz – co do zasady – o nakaz aktywnego działania ze strony podmiotu udzielającego informacji, polegającego na dostarczeniu osobie zainteresowanej na jej żądanie pewnego zakresu informacji związanej z działalnością publiczną¹. Obowiązek udzielenia informacji dotyczy ogółu działań organów władzy publicznej. Art. 61 ust. 2 Konstytucji RP wymienia przykładowe formy realizacji prawa do informacji publicznej. Jak wskazuje się w doktrynie, nie jest to jednak katalog zamknięty². Jedną z form realizacji prawa dostępu do informacji publicznych niewymienionych wprost w Konstytucji RP jest przedstawianie organom państwa informacji z działalności innych organów. Dokładnie takie rozwiązanie jest przewidziane w przedstawionym projekcie ustawy.

Celem projektowanej ustawy jest ułatwienie obywatelom uzyskania informacji na temat działań jakie podejmuje państwo polskie w zakresie rozliczenia zbrodni dokonanych przez III Rzeszę na terytorium Polski oraz tych których ofiarami byli polscy obywatele. Podkreślenia wymaga fakt, że zbrodnie te do chwili obecnej nie zostały rozliczone. Szereg obywateli polskich, będących ofiarami II wojny światowej i dokonywanych w jej trakcie niemieckich zbrodni nie otrzymało odszkodowań za utracone zdrowie, mienie, czy też życie swoich bliskich. Polscy obywatele nie mają możliwości samodzielnego dochodzenia należnego im zadośćuczynienia w Niemczech. Republika Federalna Niemiec bezprawnie odmawia wypłaty Polsce i Polakom należnych im świadczeń za zbrodnie wyrządzone przez Niemców podczas II wojny światowej. Oznacza to, że obowiązek odszkodowawczy nadal nie został zrealizowany.

Powyższe ograniczenia sprawiają, że to na państwie polskim ciąży obowiązek podejmowania działań w celu uzyskania od Niemiec należnych Polsce i Polakom

---

¹ Zob. wyroki TK z: 20.3.2006 r., K 17/05, OTK-A 2006, Nr 3, poz. 30; 15.10.2009 r., K 26/08, OTK-A 2009, Nr 9, poz. 135.

² Zob. np. zob. W. Sokolewicz, Artykuł 61, w: Garlicki, Konstytucja, t. 4, s. 34 oraz W. Skrzydło, Konstytucja, 1998, s. 58.

odszkodowań. Obywatele mają zatem prawo poznać działania podjęte przez polski rząd w tym zakresie oraz dowiedzieć się jakie są plany Rady Ministrów na osiągnięcie tego celu. Projektowana ustawa ma również skłonić Radę Ministrów do aktywnego działania na rzecz uzyskania przez obywateli RP zadośćuczynienia za krzywdy doznane przez nich w trakcie drugiej wojny światowej, spowodowane niemiecką agresją i okupacją.

2. Aktualny stan prawny

Obecnie nie istnieje żaden przepis nakazujący Radzie Ministrów informowania obywateli o podjętych przez nią działaniach w celu rozliczenia zbrodni niemieckich z okresu II wojny światowej. Projektodawcy oczywiście dostrzegają fakt, że organy państwa podejmują już działania w celu uzyskania przez Polskę i Polaków należnych im odszkodowań od Republiki Federalnej Niemiec. Przykładem takiego działania jest podjęta 14 września 2022 r. przez Sejm RP uchwała wzywająca Rząd Republiki Federalnej Niemiec do jednoznacznego przyjęcia odpowiedzialności politycznej, historycznej, prawnej oraz finansowej za wszystkie skutki spowodowane w Rzeczypospolitej Polskiej i obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku rozpętania II wojny światowej przez III Rzeszę Niemiecką³. Innym przykładem podobnych działań było utworzenie na mocy Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2021 r. Instytutu Strat Wojennych im. Jana Karskiego⁴, który 1 września 2022 r. przedstawił na Zamku Królewskim w Warszawie Raport o stratach poniesionych przez Polskę w wyniku agresji i okupacji niemieckiej w czasie II wojny światowej, 1939–1945⁵. Kolejnym przykładem jest podjęta 18 kwietnia 2023 r. przez Radę Ministrów uchwała w sprawie konieczności uregulowania w stosunkach polsko-niemieckich kwestii reparacji, odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu strat, jakie Polska i Polacy ponieśli z powodu bezprawnej napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. oraz późniejszej okupacji niemieckiej⁶. Rada Ministrów uznała w niej, że Państwo Polskie nigdy nie zrzekło się swych roszczeń wobec państwa niemieckiego, a

---

³ Uchwała sejmowa z dnia 14 września 2022 r. w sprawie dochodzenia przez Polskę zadośćuczynienia za szkody spowodowane przez Niemcy w czasie II wojny światowej.

⁴ Zarządzenie nr 321 Prezesa Rady Ministrów z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie utworzenia Instytutu Strat Wojennych im. Jana Karskiego; M.P. 2021 poz. 1126.

⁵ <https://instytutstratwojennych.pl/strona/117-tom-i>; <https://instytutstratwojennych.pl/strona/118-tom-ii>; <https://instytutstratwojennych.pl/strona/119-tom-iii>.

⁶ Uchwała Nr 51 Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2023 r. w sprawie konieczności uregulowania w stosunkach polsko-niemieckich kwestii reparacji, odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu strat, jakie Polska i Polacy ponieśli z powodu bezprawnej napaści Niemiec na Polskę w 1939 r. oraz późniejszej okupacji niemieckiej, M.P.2023.423.

Polska nigdy nie otrzymała odszkodowania za straty wyrządzone przez państwo niemieckie, ani za krzywdy wyrządzone swoim obywatelom.

Wszystkie powyższe działania zostały ogłoszone publicznie. Jednakże brak jest unormowania które nakładałoby obowiązek zbiorczego przedstawiania ogółu działań podjętych przez rząd polski w tym zakresie.

3. Różnice pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Projektowana ustawa ma na celu umożliwić obywatelom łatwe zapoznanie się z działaniami Rady Ministrów podjętymi w celu uzyskania należnych Polsce i Polakom odszkodowań za straty wyrządzone przez działania III Rzeszy w trakcie drugiej wojny światowej. Po wejściu ustawy w życie Rada Ministrów będzie miała obowiązek corocznego informowania Sejmu i Senatu o działaniach które podjęła i które zamierza podjąć, aby zrealizować wskazany cel, jakim jest rozliczenie niemieckich zbrodni przeciwko Polsce i jej obywatelom. Ze względu na publiczny charakter tych informacji, obywatele będą mogli w łatwy sposób zapoznać się ze wspomnianymi działaniami Rady Ministrów. Ułatwieniem jest również data podania przez Radę Ministrów opisywanej informacji. Data ta ma bowiem charakter symboliczny – 1 września jest rocznicą napaści III Rzeszy na Polskę, a tym samym wybuchu II wojny światowej. W Polsce data ta jest szczególnie celebrowana, dzięki czemu obywatele będą mogli w łatwy sposób uzyskać wiedzę zawartą w informacji Rady Ministrów, która dotrze do większej liczby odbiorców.

4. Skutki społeczne, gospodarcze i finansowe

Projektowana ustawa pozytywnie wpłynie na dostęp obywateli do informacji publicznych. Proponowana regulacja ułatwia obywatelom zapoznanie się z działaniami Rady ministrów podjętymi w celu rozliczenia niemieckich zbrodni i uzyskania odszkodowań należnych Polsce i Polakom.

Zmiany mają wymiar obywatelski, ponieważ pomagają zarówno obywatelom chcącym dochodzić odszkodowań za nierozliczone zbrodnie niemieckie, jak i obywatelom zaangażowanym w życie publiczne i zainteresowanym działaniami państwa, poprzez zwiększenie dostępu do informacji publicznej na temat działań Rady Ministrów.

Projektowana zmiana będzie miała pozytywne skutki społeczne. Ustawa jest wyrazem wsparcia wobec Polaków podejmujących trud wywalczenia należnego im z tytułu strat

wojennych odszkodowania i ma im pokazać, że nie zostali oni w tej walce przez państwo polskie porzuceni. Projektowane zmiany mają również zapobiec ewentualnym niepokojom społecznym spowodowanym frustracją związaną z polityką Republiki Federalnej Niemiec w zakresie rozliczenia zbrodni III Rzeszy oraz reakcji polskiego rządu na tę politykę.

Projektowane przepisy nie mają wpływu na mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Projektowana ustawa nie będzie mieć wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną rodzin oraz osób starszych.

5. Źródło finansowania

Wprowadzenie projektowanych zmian nie pociąga za sobą żadnych dodatkowych obciążeń finansowych. Projektowana ustawa nie wymaga zatem źródeł finansowania.

6. Założenia projektów aktów wykonawczych

Projektowana ustawa nie wymaga wprowadzenia aktów wykonawczych.

7. Pozostałe

Projekt ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.